

- UD skjulte sannheten

Svensk UD fikk umiddelbart vite at russerne hadde tatt Raoul Wallenberg, men unnlot bevisst å reagere, hevder hans halvbror.

Raoul Wallenberg

Rp
8/8-97

Aftenpostens
korrespondent
PER NORDRUM

Stockholm

Raoul Wallenberg forsvant i Budapest i januar 1945. Den svenske diplomatens familie har aldri gitt opp håpet om å finne sannheten.

- Når jeg leser disse over 50 år gamle dokumentene kan jeg ikke unngå inntrykket av at først og fremst Utenriksdepartementet skjulte sannheten om Raoul Wallenberg på nærmest forbrytersk vis, skrev den forsvunne diplomatens halvbror Guy von Dardel i en lengre artikkel i Dagens Nyheter i går.

von Dardel har gjennomgått alt UD-materiale for årene 1944-45 i den omfattende dokumentasjonen om Wallenberg-saken. Der fant han ut at UD praktisk talt umiddelbart ble informert om at Sovjetunionen hadde tatt Wallenberg. Likevel gikk det tre måneder før det ble gjort noen offisiell henvendelse om affæren. Sveriges utsending i Moskva på den tiden, minister Staffan Söderblom, brukte faktisk mye energi på å få sine foresatte i UD i Stockholm til å foreta seg noe, viser dokumentasjonen von Dardel har finlest. Allerede 16. januar 1945 fikk han en note fra den sovjetiske viseutenriksminister Dekanosov om at Wallenberg ble tatt hånd om i Budapest den 14. januar. Melding om dette ble sendt til UD den 17. januar.

Oversett

I sin artikkel sier von Dardel at UD burde behandlet Dekanosovs note som en invitt til å kommunisere om saken. I stedet ble den fullstendig oversett. Etter ytterligere to uker sendte Söderblom en rapport direkte til utenriksminister Christian Günther i Stockholm. Intet skjedde.

Den 8. februar 1945 sendte så Söderblom et chiffrertelegram til Stockholm som tydelig viser at han er opprørt over sine overordnedes passivitet. De følgende dager fortsatte han notevekslingen med sitt UD. von Dardel

skriver i artikkelen at han av dokumentene kan ane at Söderbloms fremstøt ble avvist på grunn av UD-ledelsens syn på «diplomatsk status» for Wallenberg. Derfor ble det aldri, slik Söderblom foreslo, sendt instruks til Wallenberg om å oppta forbindelse med den nye, sovjetstøttede ungarske regjeringen. Hjemme i Stockholm mente man at den svenske minister i Budapest, Ivan Danielson, var den rette person for et slikt oppdrag. Men ingen ante hvor Danielson befant seg.

Den 17. februar 1945 fikk Söderblom i Moskva følgende beskjed hjemmefra: «Hvis De kan få forbindelse med Wallenberg - fremfør vår takk, hilser fra familien og beskjed om at instruksjoner overleveres når Danielson er funnet».

Vanskjøtsel

von Dardel mener at UD behandlet Wallenberg som om han nærmest var ute på privat oppdrag i Budapest. «Synet på hans status virker som det springende punkt i det svenske UDs vanskjøtsel av saken. Egentlig var ikke Wallenberg anerkjent som fullverdig svensk diplomat. Og hva verre er: Man lot russerne få vite det», skriver halvbroren. Han mener at påtrykk fra Stockholm overfor Moskva kanskje kunne gitt resultater. Først i ettertid er det blitt kjent for utenverdenen at Wallenberg satt i det beryktede Lubjanka-fengselet fra 6. februar 1945.

Senere den skjebnesvangre våren ga minister Söderblom i Moskva tydeligvis helt opp å få gjort noe i den ubehagelige saken. Han avviste blant annet et amerikansk tilbud om å gripe inn fordi han stolte på at sovjetmyndighetene gjorde det de kunne. Da han våren 1946 skulle forflyttes fra Moskva hadde han et møte med Stalin, skriver von Dardel, og det bidro til at Sovjetunionen la lokk på affæren. Men Söderblom var ikke den eneste som sviktet, fremgår det av DN-artikkelen. I UD kom Wallenberg-spørsmål sjelden over embedsmannsnivå.